תלמוד בבלי · ראשונים · ריי״ף · מפרשים · מלחמת השם

הקדמת מלחמת השם

רבנו משה ב"ר נחמן [הרמב"ן]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הקדמת מלחמת השם

רבנו משה ב"ר נחמן [הרמב"ן]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הקדמת-מלחמת-השם/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

פתיחת הרמב"ן בספר מלחמות ה'

ב"ת ויתד ב"ת ויתד וב"ת בדלת וכן בסוגר
גבר לבבך בזמן נשמן שכל ובינה יצרוך מן:
הט אזנך לנאם בנו נחמן כי הוא במדבר מאכילך מן:
בחיך בסים זמרא, שבחא ויקרא אסדר, ותדירא בפומי כנורא.
לאודויי קמה אלה שכלל רומי, ועומקי ותהומי, חשוכא ונהורא.
והוא די מן לא - מה, עבד מלין כמה, וכל דצריך עלמא, בציבו ובמימרא.
ועל ארבע חיון, וכמה חילון, רמיו לה כרסון, והלם בה כתרא.
וכלהון גותני, בראשהון טענוני, בני נש וליוני, ותורא אף נשרא.
דהוא מרא מלכין, מהשפיל די מהלכין בגוה, וחשיכין להון יהב חוטרא.
ובהדיקי גברין, הלא אחית עירין לארעא, וכנשרין לרום אטיס גברא.
ועל גבי כוכבי, כדין דשין רגלוי, ואסגי זיו אנפוי כשמשא וכסיהרא.
ואף ארכין יומא, ויהיב לה סימא, רגינא מן בושמא, ודכיא מן מרא.
ומימרא אטימוס, בפומבי על דימוס, למיהב לן נימוס, בטורא גו דברא.
דלא להוי עתיר, למסכינא יתיר. וגדיא בה יקיר, כאמרא וכדכרא.
וכל דצריך יתי, וכל דכפין ייתי, וישבע כרעותה בבשרא ובחמרא.
ודי אשכח זכו, באוריתה מלכו, לאחסנא מלכו, ושלטן יתירא.
וגוה ישב חבל, כדי לא יתחבל, ולעולם יתקבל, בתוקפא ובהדרא.
ברם נפשה יטור, דלא להוי קנטור, ובר נש דילטור, לרבא ולחברא.
וגיתאן ופשיטא, דמודה על קושטא, וסתוא אף קיטא, מהדר אבתרא.
ואפין לא יסב, ברם עיטא יסב, דליחוש לגבר סב, וקשיש בגמרא.
דאוריתין רבא, וכל חכים לבא, משלהי ולאי בה, דמילתא יקירא.
ומן סיני שריו, ומלתא לא שניו, דמן סבי היתיו, גמרא וסברא.
כעין ספרא בירין, ובה נחלין נגרין, באחוית אסירין, ומשרא כל קטרא.
מפרק כל תמהין, בחבור בר אלהין, דאית בה מגיהין, בלא דעתא תברא.
וסביר אף גמיר, למפשר כל חמיר, ובליש כל טמיר, וגלא כל סתרא,
וחספא די מחתא, ומרגלי תותא, והוא בני ביתא דשלותא סתרא.
ומן על יתמגר, דעם ספרין יתגר, וליתוהי נגר באשלמות סדרא.
ואפירין על אמן, דברבה מן תמן מתקן, ומהימן להודעא פשרא.
ועין אלהא תהוי, והדרה אף זיוה, לדן די לה שוי, ומנה לה סברא.
והיא תתגל לה, ספקלריא דילה, ובעגלא היכלה דביהוד על אתרא.

הקדמה

בראשית רחישת המחשבה בתחילת ארשת השפתים. והוא תכלית רעיון. והשלמת הגיון, לרומם הנעלה מערך ודמיון, לעלות הנמצא אשר קצרו הדעות בהשגתו, והוא הכל והכל מאתו. ולברך החפץ שנואלו החכמות בפעולתו. זה ראשית חכמה וזה תכלית תורה, כי יש עליון נורא, וכן ראשון ואחרון לבריותיו בראני. בהביני שמים שם אני. חיים וחסד עשה עמדי. ונרו הפקד בידי. אף זרוע גבורתי אמצני. וימין חסדיו אותו תפש, להתם בתורתו חפש מחפש. ופקודתו שמרה רוחי. להשיב אמרים אמת לשולחי. ואחרי הודות את השם הנכבד והנורא הזה בכל לב ובכל נפש ובכל כח ובכל מאד. ושאלת הפיק רצון ממנו להדריכנו בדרך ישרה ובקשת המחילה מלפניו על שגיאות אומר כי התנצלותי על החבור הזה מבואר משני פנים. האחד מצד החיוב המוטל עלינו לחפש בעניני התורה והמצות ולהוציא לאור תעלומות מצפונים ושאין אנחנו רשאין להתעצל בידיעתה ולהתרשל בלמודה ולא לירוא אדם בהוראתיה ומשפטיה כמו שכתב לא תגורו מפני איש וכאשר בא ביאור הכתוב הזה ויתר הכתובים הדומים לו בדברי חכמי ישראל ז"ל. והשני כי אין הספר הזה ברוב דבריו מחדש דברים שלא נאמרו עד היותו כדי שיהא ברצון אדם לתלותו בנו לאומץ לב או למסורות מחשבה רק הוא מבאר דברי הקודמים ושוממות ראשונות יקומם מן האנשים שהם עמודים לתלמוד התורה ומכונות לחדריה וחלונות לסתריה אשר הם ראויים להקרא מלאכי אלהים: והנה כנגד כבוד הרב אשר אני נשפט אתו זכר הוא לחיי עולם התנצלותי אצלו מבואר בפתיח' דבריו. ומה נמלצו בה אמריו. מה מתקו מדבש אמרי נעמו. ברוך הוא וברוך טעמו. והאלהים אשר ממנו לבדו אירא. יראנו מתורתו נפלאות ויחיש בימינו קץ הפלאות. יסיר מסוה המשגה מעינינו. ושאור שבעיסה ישבית ביניינו. ויקיים בנו מקרא שכתוב ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה' כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם כי אשיב את שבותם ורחמתים:

אמר משה בר נחמן ז"ל תחלת כל דבור. ופתיחת כל חבור, לבקש בו רצון מה', כי תחלת חכמה יראת ה'. אליו אוחיל. ובשמו אתחיל. לדבר עתה בחלק הב' מספרי המאור וכבר השלמתי חיבורי בחלק א' על תכונה אחרת כי הרתיחוני ימי הנעורים. והקדיחו הבחורים. אש באפי וקנאתי לרבינו הגדול רבי יצחק אלפסי ז"ל קנאה גדולה מפני שראיתי לחולקים על דבריו שלא השאירו לו כפי רובי מחלקותיהם ענין נכון בכל מה שדבר ולא דבר הגון בכל מה שפירש ולא פסק ראוי בכל מה שפסק לא נשאר עם דבריהם בהלכות זולתי הדברים הפשוטים למתחיל פרק אין עומדין ובעבור היות רוב דברי הרב

ר' זרחיהו הלוי ז"ל על הענין הזה השיבותי על כל מה שאינו נכון בעיני מספרו בסדרי נזיקין ונשים הלכתי במסלול הדרך אשר הוא ז"ל דרכה לפנינו ואחרי שובי נחמתי ואחרי הודעי חזרתי בי מן הדרך פן אהיה כמתגדר במלאכתי ואינה לפי כבוד הרב. והוא הארז האדיר יפה ענף וחרש מצל במקומותינו כרוב ממשח הסוכך בגלילותינו. לכן נמנעתי בכל הסדר הזה והוא סדר מועד מהשיב על הרב הנזכר זולתי לבקש את נרדף רוצה לומר לתרץ דברי רבינו הגדול ולפרש אותה ורואה אני שזה מותר לי וחובה עלי וזכות לנפשי. ואתה המסתכל בספרי אל תאמר בלבבך כי כל תשובתי על הרב רבי זרחיה ז"ל כולן בעיני תשובות נצחות ומכריחות אותך להודות בהם על פני עקשותך ותתפאר בהיותך מספק אחת מהן על לומדיה או תטריח על דעתך להכנס בנקב המחט לדחות מעליך הכרח ראיותי אין הדבר כן כי יודע כל לומד תלמודנו שאין במחלוקת מפרשיו ראיות גמורות ולא ברוב קושיות חלוטות שאין בחכמה הזאת מופת בדור כגון חשבוני התשבורות ונסיוני התכונה: אבל נשים כל מאדנו ודיינו מכל מחלוקת בהרחיק אחת מן הדעות בסברות מכריעות ונדחוק עליה השמועות ונשים יתרון הכשר לבעל דינה מפשטי ההלכות והוגן הסוגיות עם הסכמת השכל הנכון וזאת תכלית יכלתנו. וכוונת כל חכם וירא האלהים בחכמת הגמרא: ויש אשר אנחנו מלמדים זכות על דברי רבינו עם היותם עדיין רחוקים בפשטי הסוגיא או הסוגיות אבל כוונתנו בזה לגלות אוזן התלמידים במה שיש בהם מן הזכות ואין אנו מעלימים מהגיד לכל מסתכל בספרנו מה שנשאר עליה מן הספק וזה מותר לנו אנחנו מפני שאנו באים ללמד זכות על הרב הגדול ודברי הראשונים. וכן חובותינו עמו כמו שהורו חכמי ישראל ז"ל לתלמידיהם אמרו כי אתי פסקא דדינא דידי לקמייכו לאחר מיתה לא מקרע תקרעוניה ולא מגמר תגמורין מיניה מקרע לא תקרעוניה דלמא אי הואי אנא אית לי טעמא מגמר לא תגמרון מיניה שאין לדיין אלא מה שעיניו רואות ויצא לנו מזה לחוש לדברי רבינו להחמיר ולא להקל. וזה במיעוט המקומות אבל ברובם מחשבתנו נכרת מתוך ספרנו שעיקרי הדברים מוכרעין כדברי רבינו ואפי' בשקולין הרי הדין פסוק עלינו בלי להטות מדבריו ימין ושמאל כמו ששנו חכמים היו שנים א' מטמא ואחד מטהר אחד אוסר ואחד מתיר אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין הלך אחריו וכל שכן בהיותו קודם שהמחלוקת מנועה מבעליה שהיה לו לומר כבר הורה זקן. וזאת אות הברית אשר הקימותי בכל מחלוקותינו בענין ההלכות הדרכתיך במעגלי צדק והאל אשר בתחילתו כל יצוריו מודים. ויודעיו את שמו מיוחדים. יתן לי לשון למודים. להוציא לאור כל

תעלומה ולהודיע בסתום חכמה יזכנו לבא עד תכלית דבר ועומק יסודותיו. יורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו. אמן: